

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0 ◀ 0

УДК 629:656.012.34

В. В. Струнін,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

А. В. Селівончик,

*магістр кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІД ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

V. V. Strynin,

*Candidate of economic science, associate professor of Management and Administration chair, National
University of Food Technologies, Kyiv*

A. V. Selivonchuk,

*Master's degree of Management and Administration chair, National University of Food Technologies,
Kyiv*

COMPREHENSIVE ANALYSIS OF LOGISTICS ENTERPRISE AND DETERMINATION OF EFFICIENCY OF ITS IMPLEMENTATION

В статті досліджено сутність поняття "логістична система", розроблено схему концепції оцінки ефективності логістичної діяльності, яка зорієнтована на задоволення потреб покупця та на ефективність процесів в логістичному ланцюзі всередині підприємства, запропоновано основні напрями вдосконалення логістичної системи. Українські економісти та науковці досліджували окремі елементи логістичних систем, намагалися обґрунтувати суттєві спроби щодо запровадження дієвих механізмів управління логістичними системами. Їх дослідження стосуються таких проблем, як територіальне розташування виробництва, транспорту, складських комплексів, управління матеріальними запасами, матеріально-технічною базою постачання, розроблення ефективних маршрутів для магістрального та промислового видів транспорту, розробка ефективної організаційної структури управління і т.д. Проте, результати дослідження впроваджуються не системно, оскільки не проводиться комплексний аналіз логістичних систем підприємства.

In the article the essence of the concept of "logistics system", developed a concept scheme evaluating the effectiveness of the logistics activities focused on the needs of the buyer and the efficiency of processes in the logistics chain enterprise, provides the main directions of improving the logistics system. Ukrainian economists and scientists investigated some elements of logistics systems, trying to justify major efforts to introduce effective mechanisms to control logistics systems. Their research concerning issues such as geographical location of production, transport, storage systems, inventory management, logistics supply, developing effective routes for main and industrial modes of transport, development of an efficient organizational structure management, etc. However, the results are not systematically implemented because not conducted a comprehensive analysis of the logistics company.

Ключові слова: логістика, логістична система, аналіз логістичної системи, ефективність логістичної системи, оптимізація логістичної системи.

Keywords: logistics, logistic system, logistic system analysis, the efficiency of the logistics system, logistics system optimization.

Вступ. Сучасні тенденції в економіці сформували ряд умов, серед яких логістичні, виробничі, торговельні, транспортні та інформаційні системи – це одні з найголовніших напрямків, розвиток яких створює передумови до подолання безлічі негативних явищ в економіці, а також для прискорення розвитку господарського потенціалу країни.

Логістична система підприємства – це комплекс елементів, яким властиві певні характеристики, різні за якістю, взаємозалежні між собою та поділяються в окремі підсистеми.

Основною метою, яку переслідують керівники при створенні логістичної системи є створення ефективного алгоритму постачання продукції в зазначений термін, в зазначеній кількості, з максимальною якістю та раціональними витратами. А проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства має на меті оптимізацію та вдосконалення вже існуючої логістичної системи як на поточний момент так і в перспективі. За сучасних умов на ринку, коли кожному підприємству необхідно бути максимально конкурентоспроможним, дослідження даного напрямку є актуальним та необхідним.

В Україні істотно збільшилася кількість публікацій, присвячених застосуванню логістики в управлінні різними господарськими процесами. Серед вітчизняних вчених, зайнятих дослідженням актуальних питань аналізу логістичної системи підприємства можна виділити Є.В. Крикавського, Н.І. Чухрай, А.Г. Кальченко, К.В. Захарова, М.С. Блик, В.І. Захарченка та інші; російських – Л.Б. Міротіна, М.Е. Залманову, Д.Т. Новікову, О.А. Новікова, М.П. Гордон, В.А. Козловського, А.Д. Чудакова, М.А. Окландера, А.М. Гаджинського, Ю.М. Неруша, Б.К. Плоткіна, А.Л. Сміхова, В.І. Сергеева, А.І. Семененка та ін.

Основною метою статті є проведення досліджень, спрямованих на вивчення наукових підходів до розуміння суті логістичної системи, виявлення її видів, що дозволить виділити основні аспекти проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що на сучасному етапі вітчизняні та зарубіжні науковці досі не дають чіткого визначення поняття логістична система. Причиною цього є велика кількість різних напрямків і методологічних підходів, що використовуються сучасними науковими дослідниками.

Поняття логістичної системи – це один з головних елементів логістики. Переважна більшість визначень, які можна зустріти в літературі, є частковими і тому не розкривають усіх властивостей об'єкта, або ж представлені занадто спрощено і тому не можуть охарактеризувати логістичну систему у повному обсязі для розуміння їх сутності. Тому сучасні науковці намагаються дати більш широке та містке визначення поняття "логістична система".

Лемеш І.О. зазначає, що під логістичною системою слід розуміти складну організаційно завершену (структуровану) економічну систему, що складається з елементів-ланок, взаємозалежних в єдиному процесі управління матеріальними і супутніми їм інформаційними та фінансовими потоками, метою функціонування якої є досягнення поставлених перед системою цілей і адаптація до ендогенних та екзогенних впливів шляхом оптимізації поточних процесів [5, с. 96].

В свою чергу Мішеніна Н. В. та Туренко Ю.О. вважають, що функціонування виробничої системи підприємства можна охарактеризувати як процес, що постійно повторюється, тому і логістичне управління також слід розглядати як замкнений управлінський цикл, який також постійно повторюється. Як циклічний процес логістичний механізм необхідно розглядати з позицій структурного, системного та функціонального підходів, які тісно пов'язані між собою. Діяльність підприємства в межах логістичної системи, що підлягає логістичному управлінню, може бути представлена трьома основними блоками:

- логістикою постачання, під якою розуміють комплексне планування, організацію управління та фізичне опрацювання потоку матеріалів, сировини, комплектуючих та відповідної інформації від їх переміщення від постачальників до початкового виробничого складування;

- логістикою виробництва, яка включає управління потоковими процесами від початку виробництва до передавання продукції у сферу збуту;

- логістикою збуту, що охоплює управління переміщенням готових виробів до замовника [6, с. 82].

Ми погоджуємося з даними визначеннями і зазначаємо, що виходячи з вищесказаного, логістична система - це система, яка займається вирішенням проблем як безпосередньо виробництва, під час якого використовуються певні засоби виробництва, так і проблем планування та управління всього ланцюжка діяльності підприємства у системі «постачальник–виробник–споживач». Схематично зобразимо це наступним чином (рис. 1).

Рис. 1. Загальна схема логістичної системи підприємства

*- власна розробка автора

Лемеш І.О. виділяє такі властивості даної системи:

1. Логістична система є цілісною сукупністю елементів, що взаємодіють один з одним. Виділяють такі елементи логістичних систем: закупівля, склади, запаси, транспорт, інформація, кадри, збут. Елементи логістичних систем різноякісні, але одночасно сумісні. Сумісність забезпечується єдністю мети, якій підпорядковане функціонування логістичних систем.

2. Між елементами логістичної системи є істотні зв'язки, які із закономірною необхідністю визначають інтеграційні якості системи.

3. Зв'язки між елементами логістичної системи певним чином упорядковані, тобто логістична система має організацію.

4. Логістична система володіє інтеграційними якостями, не властивими жодному з елементів окремо. Це здатність поставити потрібний товар у потрібне місце необхідної якості з мінімальними витратами, а також здатність адаптуватися до умов зовнішнього середовища, що змінюється.

5. Складність логістичної системи характеризується такими основними ознаками, як наявність великої кількості елементів (ланок); складним характером взаємодії між окремими елементами; складністю функцій, виконуваних системою; наявністю складноорганізованого управління; дією на систему великої кількості стохастичних чинників зовнішнього середовища.

6. Логістичній системі властива ієрархічність, тобто підпорядкованість елементів нижчого рівня (порядку, рангу) елементам вищого рівня в плані лінійного або функціонального логістичного управління [5, с. 97].

Отже, дослідивши сутність поняття "логістична система" маємо змогу провести підсумок щодо функціонального значення логістичної системи підприємства, а саме: оптимізація інформаційного, матеріального та фінансового потоків, об'єднуючи їх в одну цілісну систему взаємодії. Прийняття управлінських рішень із впровадженням логістичних підходів дає можливість прискорити документообіг компанії, зменшує витрати часу, необхідного на виробничий процес і подальшу доставку продукції, а також дозволяє знизити собівартість шляхом зменшення витрат при транспортуванні, зберіганні запасів і реалізації готової продукції.

Також слід зауважити, що серед авторів немає єдиної думки щодо вирішення проблеми визначення та розрахунку показників ефективності логістичної системи підприємства. Можна виділити два базових напрями оцінювання ефективності логістичних систем: перший базується на оцінці та оптимізації логістичних витрат, а другий – на визначенні комплексних показників оцінки ефективності логістичних процесів, що включають як критерії якості, так і витрати. Використання методик оцінювання ефективності логістичної системи, що полягають у розрахунку перелічених вище показників, дозволяє системно підходити до аналізу проблем на підприємстві, але значним їх недоліком є необхідність розробки та використання стандартів для оцінювання, що затримує реагування підприємства на зміни навколишнього середовища. [1, с. 126]

Таким чином, як вважає Ананко І.М., актуальним завданням є удосконалення методики оцінювання ефективності логістичної системи на автотранспортному підприємстві, базуючись на таких вимогах

– врахувати специфіку функціонування логістичних систем на автотранспортних підприємствах;

- використати основні положення інтегрованого оцінювання ефективності функціонування логістичних систем на автотранспортному підприємстві з позицій процесного підходу;
- виділити показники ефективності окремих логістичних процесів, що впливають на кінцеві результати функціонування логістичної системи, базуючись на виділенні окремих підсистем транспортної логістики;
- встановити основні критерії (як фінансові, так і нефінансові) логістичних бізнес-процесів, що мають вплив на досягнення ефективності логістики автотранспортних підприємств;
- уточнити вплив підсистем на загальну ефективність логістичної системи [1, с. 128].

Наприклад, сучасний дослідник Колодка Я.В. вважає, основними показниками оцінки ефективності логістичної системи підприємства, повинні бути:

- моніторингові показники, що характеризують динаміку діяльності логістичної системи – рівень сервісу, елементи структури витрат;
- контрольні показники, що свідчать про результативність діяльності системи, на основі яких здійснюється коригування діяльності у випадку відхилень від нормативів;
- показники оперативного управління, що характеризують рівень мотивації персоналу [3, с. 132].

До показників, які характеризують логістичну систему, можна віднести показники оцінки логістичних активів (основних засобів, оборотного капіталу) – швидкість обертання запасів, термін окупності інвестицій, площа складських приміщень, їх місткість, пропускна спроможність, обсяг готової продукції тощо. До показників, що відображають діяльність системи, належать показники ефективності, продуктивності, надійності та гнучкості логістичної системи [3, с. 133].

Узагальнивши погляди сучасних наукових дослідників та власні погляди, пропонуємо пристосувати метод Balanced Scorecard (BSC) для проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства. Даний метод дає можливість оцінити ступінь досягнення цілей, ефективність логістичних потоків і роботи логістичного підрозділу, а також кожного працівника, задіяного у логістичній системі, за допомогою ключових показників ефективності.

Застосування запропонованого методу у сфері логістики підприємства має охоплювати чотири основні аспекти, а саме:

1. Рівень реалізації логістичної стратегії.
2. Оцінка логістичної діяльності акціонерами та керівниками фірми
3. Оцінка логістики підприємства внутрішніми працівниками та клієнтами фірми.
4. Шляхи оптимізації функціонування логістичної системи шляхом впровадження інновацій або підвищення кваліфікації працівників.

У процесі розробки і впровадження системи Balanced Scorecard повинна приймати участь проектна команда, яка включає спеціалістів з логістичного відділу, начальників інших підрозділів та консультантів.

Система Balanced Scorecard логістичного підрозділу включає дві групи показників:

1. Показники для оцінки взаємодії із зовнішніми суб'єктами ринку.
2. Показники для оцінки внутрішньої роботи підприємства.

Показники даних напрямів оцінки детальніше розглянемо на рис. 2.

Рис. 2. Комплексна оцінка логістичної системи (Balanced Scorecard)

*- власна розробка автора

Результатом роботи проектної команди має бути створення оптимального набору ключових показників для конкретного підприємства. В подальшому команда займається уточненням та удосконаленням системи BSC і визначає у якій послідовності вона буде впроваджуватися. Необхідно також розробити план для ознайомлення з інформацією про функціонування нової стратегії, а також забезпечити всебічну мотивацію працівників, з метою попередження ефекту протистояння змінам.

В процесі роботи може з'явитися потреба детально опрацювати стратегічний план підприємства щоб точно визначити показники, необхідні для аналізу ефективності логістики.

Відтак, кінцевою метою проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства є виявлення резервів та пошук шляхів удосконалення логістичної системи, серед яких головними напрямками є:

- оптимізація потоків матеріальних ресурсів, транспортування товарів та готової продукції;
- забезпечення відповідності між стратегією, тактикою та оперативними цілями логістичної стратегії та загальними цілями і стратегією підприємства;
- створення раціонального алгоритму взаємодії між усіма учасниками логістичного ланцюга, з метою якісного обслуговування клієнтів за принципом "підвищення якості – зменшення витрат".

Висновки. Таким чином, підприємства, які досягли стратегічних переваг в сфері логістики, значно підвищують свою конкурентоспроможність шляхом узгодження планування та контролю логістичного потенціалу підприємства.

У ході дослідження було також виявлено, що впровадження BSC логістики дасть можливість стабілізувати прибуток, забезпечить авторитет серед клієнтів, забезпечить високу потужність виробництва всіх ланок логістичної системи і налагодить потоки логістичних бізнес-процесів, а також допоможе досягти гнучкого реагування ланцюга поставок на зовнішні та внутрішні фактори, пов'язані з логістикою.

Ще одним важливим фактором розробки і впровадження нової системи комплексного аналізу ефективності логістики на підприємстві є створення ефективної робочої групи, для чого може виникнути потреба в реструктуризації логістичного підрозділу. Це дозволить правильно перерозподілити обов'язки та своєчасно проводити аналіз та контроль логістичної системи.

Список використаних джерел.

1. Ананко І.М. Оцінка ефективності функціонування логістичних систем на асп / І.М. Ананко // Економіка транспортного комплексу. - 2014. - №24. - с. 125-138

2. Жук Ю. О. Система показників ефективності логістичного управління підприємствами готельного господарства / Ю. О. Жук // Економічний простір. - 2013. - № 71. - С. 162-172.
3. Колодка Я.В. Особливості та оптимізація логістичних систем підприємств сільськогосподарської галузі / Я.В. Колодка // Інноваційна економіка. - 2014. - №2. - с.131-136
4. Кочубей Д. В. Оцінка ефекту від впровадження логістичних інформаційних систем / Д. В. Кочубей // Бізнес Інформ. - 2014. - № 6. - С. 228-232
5. Лемеш І.О. Сутність логістичної системи та її функціональна значущість на підприємстві в системі прийняття управлінських рішень / І.О. Лемеш // Управління розвитком. - 2013. - №1 (141) . - 96-98.
6. Мішеніна Н. В., Туренко Ю.О. Логістичний підхід в управлінні витратами виробничої системи підприємства: стратегічні орієнтири / Н.В. Мішеніна, Ю.О. Туренко // Вісник Сумського національного аграрного університету: серія "Економіка та менеджмент". - 2015. - №5 (64). - с.89-92
7. Питуляк Н. С. Логістична система – основа підвищення ефективності функціонування підприємств сфери послуг / Н. С. Питуляк // Інноваційна економіка. - 2013. - № 6. - С. 218-221.
8. Родимченко А. О. Формування методичних підходів до оцінки рівня розвитку логістичної системи / А. О. Родимченко // Бізнес Інформ. - 2014. - № 4. - С. 45-49.
9. Сметаніна А. В. Взаємодія служби логістики із суміжними структурними підрозділами / А. В. Сметаніна // Управління розвитком. - 2014. - № 1. - С. 143-145.
10. Шевчун М. Б. Особливості управління логістичними процесами на торговельних підприємствах / М. Б. Шевчун // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 3. - С. 353-356.

References.

1. Ananko, I.M. (2014), "Evaluation of the efficiency of logistics systems in motor enterprises", *Ekonomika transportnoho kompleksu*, vol. 24, pp.125-138
2. Zhuk, Yu. O. (2013), " System performance logistics management companies hotel industry", *Ekonomichnyi prostir*, vol. 71, pp. 162-172.
3. Kolodka, Ya.V. (2014), " Features and optimization of logistics enterprises of the agricultural sector", *Innovatsiina ekonomika*, vol. 2, pp.131-136
4. Kochubei, D. V. (2014), " Evaluation of the effect of the implementation of logistics information systems", *Biznes Inform*, vol. 6, pp. 228-232
5. Lemesh, I.O. (2013), "Cutnist logistics system and its functional significance of the enterprise system management decisions", *Upravlinnia rozvytkom*, vol. 1 (141), pp. 96-98.
6. Mishenina, N. V. and Turenko, Yu.O. (2015), " Cutnist logistics system and its functional significance of the enterprise system management decisions", *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu: seriia "Ekonomika ta menedzhment"*, vol. 5 (64), pp.89-92.
7. Pytuliak, N. S. (2013), "Logistic system - the basis of improving the efficiency of service industries", *Innovatsiina ekonomika*, vol. 6, pp. 218-221.
8. Rodymchenko, A. O. (2014), "Formation of methodological approaches to assessing the level of logistic system", *Biznes Inform*, vol. 4, pp. 45-49.
9. Smetanina, A. V. (2014), " Interaction with related logistics services structural units", *Upravlinnia rozvytkom*, vol. 1, pp. 143-145.
10. Shevchun, M. B. (2013), " Features of logistics processes in commercial enterprises", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 3, pp. 353-356.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2017 р.

Вропы

ТОВ "ДКС Центр"